

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De commendatione Prudentiæ. Cap. IIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

rem. Diabolus cordi gladium applicat, quando malam cogitationem immittit. Impingis & infigis gladium cordi tuo, quando consentis, & sic diabolum iuuas. Item diabolum iuuat, qui sciens volens vadit ad foueam in qua diabolus vult eum precipitare. Prou. 23. Fouea profunda meretrix. Deberet proponere qui tentatur de peccato carnis, quod non ibit ad locum vbi illud committat, nisi diabolus illuc eum porter. Item diabolum iuuat qui gladium ei concludit quo ab eo interficiatur: vt qui dat aliquid mulieri vt peccato suo consentiat.

De commendatione Prudentie.

CAP. XIII.

De officio Prudentie, insistendum est commendationi ipsius. Et notandum quod multa que dicta sunt de officio prudentie, valere possunt ad eius commendationem. Præter illa verò, Primò facit ad eius commendationem multiplex admonitio, quam scriptura sacra facit ad eam. Matt. 10. Estote prudentes &c. 1. Pe. 3. Estote prudentes &c. Prou. 4. In omni possessione tua acquire prudentiam. Prou. 4. Attendite vt sciatis prudentiam. Eiusdem 16. Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento. Secundo, quod filius Dei ore proprio eam docere voluit. Prou. 1. Dominus dat sapientiam, & ex ore eius prudentia. Nec solo ore eam docuit, sed opere, persecutores prudenter declinando. Io. 8. Iesus autem abscondit se, & exiit de templo. Tertiò, quia ipsa est nobilis species cognitionis. Prou. 9. Scientia sanctorum prudentia. Vnde ad commendationem eius faciunt que pertinent ad commendationem sapientie, de qua habetur multum in libris Salomonis, quasi ferè per totum, & specialiter Prou. 3. Vbi dicitur, Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri & argenti. Et in eod. Lignum vitæ est his qui apprehenderint eam. Et eiusdem 8. Melior est sapientia cunctis opibus pretiosis, & omne desiderabile ei non potest comparari. Et eiusdem 16. Posside sapientiam que melior est auro. Et 19. Vbi non est scientia anime non est bonum. Et Sap. 8. Omne aurum comparatione sapientie arena est exigua, & quasi lutum estimabitur argentum in conspectu illi. Eiusdem 10. Vani sunt homines in quibus non subest scientia Dei. Eiusdem 9. Si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo fuerit sapientia tua, in nihilum computabitur. Esa. 30. Diuitie salutaris, sapientia & scientia. Osee 6. Scientiam Dei volui plusquam holocaustum. Sapientia Deum letificat. Prou. 10. Filius sapiens letificat patrem suum. Et eiusdem 14. Accepit regi minister intelligens. Eccl. 20. Homo prudens placebit magnatibus. Hominem etiam

à periculo liberat. Prou. 11. Iusti liberabuntur scientia. Simile ha-
 betur Eccl. 9. Liberavit urbem per sapientiam suam. Ipsa etiam homo-
 nem in bono conseruat. Prou. 2. Prudentia seruabit te. Item do-
 mum ecclesie roborat. Prou. 24. Domus prudentia roborabitur.
 Sapientia astutia diaboli non superat. Esaia 9. Non nocebunt
 non occidet in uniuerso monte sancto meo: quia repleta est ter-
 ra scientia domini. Loquitur de serpentes, per quos intelli-
 gere potes serpentes infernales. Serpens ex virga Moysi factus, ser-
 pentes Magorum deuorat. Exo. cap. 7. Sapientia enim sanctorum
 astutiam diaboli superat. Astutia diaboli multae sunt, quas po-
 nit Gre. in Moralibus, Inuictur, inquit, inimicus generis huma-
 ni uniuersumque mores cui vitio sint propinqui, & illa apper-
 ante faciem ad quam cognoscit facilius inclinari mentem, vbi
 dis ac laetis moribus saepe luxuriam, nonnunquam vanam glo-
 riam: asperis vero moribus iram, superbiam vel crudelitatem pro-
 ponit. Ibi ergo decipulam ponit, vbi esse semitam mentis conspicit.
 Psal. In via hac qua ambulauit, absconderunt superbi laqueum
 mihi. Idem in eodem: Saepe antiquus hostis postquam menti no-
 strae tentationum certamen inflixerit, ab ipso suo certamine
 tempus recedit: non ut suae malitiae finem prebeat, sed ut cor-
 qua per quietem secuta reddiderit, repente rediens facilius in-
 opinatus irrumpat. Idem: Antiquus aduersarius cum quae accide-
 mala non inuenit, ipsa ad malum bona inuestigare quaerit. Cum
 de operibus vincitur, ad accusandum verba perscrutatur. Cum
 nec in verbis accusationem reperit, intentionem cordis fuscate
 tendit. Idem: Quia diabolus fructus arboris in hyeme & in zeta-
 virides conspicit: quasi vermum ponere ad radicem quaerit. Secun-
 Greg. Antiquus hostis bona nostra insequitur tribus modis. Pri-
 mo quando in bono opere intentionem polluit, ut omne quod in actio-
 ne sequitur impurum sit. Aliquando vero intentionem vitare non
 praualens in ipsa actione homini quasi se insignem proponit
 securior factus de victo vitio quasi insidiis perimatur. Aliquan-
 do vero nec intentionem vitiat, nec in itinere supplantat: sed
 opus bonum in fine actionis illaqueat. Idem in Moralibus: Sep-
 timo de ipsa victoria bellum agitur, ut cum immunda cogitatio vincitur
 victoris animus elatione pulsetur. Quarto facit ad comendationem
 prudentiae, quod ipsa videtur esse praefectio nobilioris po-
 tentiae, quam temperantia vel fortitudo. Vis enim rationalis quae
 ipsa perficit, videtur esse nobilior concupiscibili & irascibili
 quae temperantia & fortitudine perficiuntur: quod autem nobilior
 est, melius est & magis eligendum. Quinto prioritas quae habet
 respectu

respectu cæterarum virtutum. Virtus enim cognitiua videtur
 præcedere affectiuam. Aug. Vt maius est voluntatē domini fa-
 cere quā nosse: ita prius est nosse quā facere. Idem. Initium
 obedientiæ est quid præcipiatur velle cognoscere, & pars est ob-
 equij didicisse quod facias. ¶ Sexto magisteriū quod habet re-
 spectu cæterarū virtutū. Ad eam enim pertinet illa discretio. De
 qua dixit Antonius: Discretio conseruat omnes virtutes, & fit
 genitrix & custos moderatrix virtutum, & perducit fixo gradu
 intrepidū monachū ad dominum: quia nulla virtus potest per-
 fici & stare sine discretione, sine hac posse videtur potius nocere
 homini quā prodesse. Gre. Virtus quo plus se posse conspi-
 cit, eò sine moderamine rationis deterius in præceptis tuit. Sine
 prudentia, quasi de homine tenebras incurrimus. Gre. Qui im-
 portunè radios solis aspicit, tenebre scit & inde nihil videre cõ-
 pellitur, vnde amplius videre conatur: vnde nosmetipfos dum
 plus iusto discutimus, & ipso discretionis studio indiscretius
 scrutamur. Sine hac si virtus teneatur, intermittitur, cū verò per
 hanc intermittitur, melius tenetur. Gre. in Mora. Plerūque vir-
 tus cū indiscrete tenetur, amittitur: cū discretè intermittitur,
 plus tenetur. Ex studio nāque arcus distenditur, vt in suo tempo-
 re cum utilitate tendatur. Idem: Nō eadem res est semper vir-
 tus, quia per momēta temporū saepe merita mutantur actionū.
 Vnde fit vt cū qd bene agimus, plerūque melius ab eius actio-
 ne cessemus: & laudabilis ad tempus deserat, q̄ in suo tempore
 mens laudabiliter tenebat. Ber. in sermonibus: Nō in facto laus
 est, sed in eo quemadmodū fiat. Ennius: Infani sapiens nomen
 feret, æquus iniqui, Ultra quā satis est virtutē si petat ipsam.
 ¶ Septimo, q̄ ipsa bona domini nobis cōmissa multiplicat: sine
 ipsa inutiliter, imò damnabiliter absconduntur vel dissipantur.
 Ad absconsiōē pertinet parabola de talētis, Mar. 15. Et parabola
 de seruis, quibus tradidit paterfamilias decē talētra. Lucæ 16.
 De dissipatione verò habetur Lucæ 16. de villico qui diffama-
 tus est apud dominū suū, quasi dissipasset bona illius. Et Prou.
 27. Thesaurus desiderabilis & oleum in habitaculo iusti, & im-
 pondens homo dissipabit illud. ¶ Octauo, q̄ prudētia se habet ad
 iudiciū rationale iudicans: sicut assessor discretus & fidelis, quo
 assistente laudabiliter iudicatur. Si verò defuerit, peruerit in
 iudicium. Prou. 28. Dux indigens prudentia, multos opprimit per
 calumniam. ¶ Nono, q̄ ipsa est lucerna in viā paradisi dirigēs.
 Qui non habet prudētia, licet sit magnæ & altæ sciētia, simi-
 lis est homini in altū respicienti, & vbi pedem suū ponat nō
 respicit.

uidentī, qui de facili potest corruere. Aug. super illud 1. Cor. 13. Scientia inflat. Præponenda est scientia sciētię. Melius enim scire infirmitatem nostrā, quā naturas rerum. Laudabilior animus cui nota est infirmitas sua, quā qui ea nō respecta- derum vias scrutatur & terrarū fundamēta & fastigia. Idē per Gen. 2. De forma & figura cali multi disputāt: quas res iori prudentia nostri omiserunt authores: discētibus ad beatam vitam non profuturas, occupantes quod prius est malū, per- sa & rebus salubribus impendenda temporum spatia. Si autē sit prudentia, verē potest homo sapiens reputari. Si verō de- rit, verē potest homo stultus reputari. Prudentiam verō in- ge, cognitionem operandorum. Prou. 14. Callidi est intelligē- viam suā: quid scilicet agendum sit: & imprudētia stultorū rans. Ignorat enim quid agendum sit. Et in eodē: Facilitas stultorum imprudentia: id est, ignorantia agendorū. ¶ Decima animalia irrationalia etiā minimā docent nos eam: vt ser- pes, & formica, & similia. Sene. Pudeat ab exiguis animalibus nos trahere mores. Pto. 30. Quatuor sunt minima terrę, & sapientiora sunt sapientibus: Formica populus infirmus se- præparant in messe cibum sibi: Lepusculus plebs inualibilis collocat in petra cubile suum: Regē locusta, non habet, & ex- ditur vniuersa per turmas suas: Stellio manibus nititur, & ex- ratur in domibus regum. In formica commendatur nobis pru- uidentia. In lepusculo qui est animal timidum velocitate- giēs, & in petra collocans cubile suū, dissidentia de propria- ribus, & confidētia in Deo, quę reperitur in hominibus timi- tis. In locusta verō, quę saltat, & post saltū decidit, ardēs de- riū a terrorū cū cōsideratione proprię infirmitatis. In stellio qui est lacertulus quasi depictus & stellatus, qui alas nō habet sed manibus nititur, diligentia in operatione quę defectū im- plet natura. Vt enim dicit gl. ingeniosi per negligentiam in- remanēt: sed simplices quos ingenij pœna nō adiuvat, ad op- nēda regni æterni mœnia virtus operationis leuāt. Et q. nati- tardi sunt ingenio, solertia industrię suę ad diuinarū notitiam- pturarū, vel ad virtutū gratiam quibus cęlū mereātur, accē- ¶ Prudentia defectus supplet: sicut prouidētia supplet infir- tē formicę. Prudēs. n. tēpus necessitatis præoccupat, prouidēt sibi tēpore opportuno. Itē prudēs in Deo cōfidēs, fortitudinē in Dei fortitudinē mutat. Esa. 40. Qui sperāt in dño, mutabunt fortitudinē. Itē q. p se nō potest, multitudine efficit: sicut mu- tundo locustarū cōcors egreditur ad depascendū viridia. Sup- etiam pr- nos etiā serpentes ditorum c- stodic, pte illal- pro Chri- Prou. 12. ¶ Qua m- detrimen- quia eo f- capicis ve- propter I- tum sper- nit, vbi p- tentia se- Deponite- minem q- dō exigū- sallect fe- transiret- nisi enim- lem ibi re- ponunt in- in qua fu- bent prop- cum disp- obstruit, illud Psal- vti aurē- ne propri- atenden- Memorat- corporis- omnipot- fidiatur- fidiantur- Quasi vn- hic non f- refection- re capitu-

etiam prudēs diligētia, q̄ minus habet à natura. Serpēs docet nos etiā prudentiam astutia sua. Matt. 10. Estote prudētēs sicut serpentes. ¶ Et sunt sex astutia serpētis, quibus prudentia sanctorum debet assimilari. ¶ Prima est, quod caput suū summē custodit, pro cō cetera mēbra exponendo. Nec immeritō: cum capite illa so viuat quantūcunq; cetera mēbra lādātur. Sic sancti pro Christo qui est caput eorum, se & sua exponere non timēt. Prou. 11. Qui negligit damnum propter amicū, iustus est. Phil. 1. Quae mihi fuerunt lucra, hāc arbitratus sum propter Christū detrimenta. Nec miram si sancti omnia pro Christo exponunt: quia eo saluo, omnia sunt eis salua, etiā capilli. Mat. 10. Capilli capitis vestri numerati sunt. 2. Mach. 7. E cēlo ista possideo: sed propter Dei leges nunc ista despicio, quia ea me ab ipso receptu rui spero. ¶ Secunda est, quod serpēs se in arcto foramine ponit, vbi pellem veterē deponit. Sic prudentes in arcta via pœnitentia se ponunt, vbi pellem veteris hominis deponunt, Eph. 3. Deponite vos secundū pristinam conuersationem veterem hominem qui corrūpitur, secundū desideria carnis. Et nota quod duo exiguntur ad hoc quod serpēs in foramine pellē deponat, scilicet foraminis angustia. Si enim esset latum, sine difficultate transiret & veterem pellem retineret. Et stabilitas foraminis: nisi enim esset stabile, potius foramen secum ferret, quā pellem ibi relinqueret. Sic pellem veteris consuetudinis non deponunt in claustro, qui in eadem libertate volūt esse in claustro in qua fuerint in seculo. Item qui manentes in seculo nullā habent propositi firmitatem, in pœnitentiis quas agunt de facili secum dispensantes. ¶ Tertia est, quod serpens vnam aurem terra obstruit, & aliam cauda, ne vocem incantatoris audiat: secundū illud Psal. Sicut aspidis surdæ & obrutatis aures suas. Sic sancti vni aurē vnam obstruūt memoria mortis, & aliā consideratione propria fragilitatis, & ne suggestioni diaboli aequiescant, attendentes ex quot & qualibus causis perire possunt. Eccl. 7. Memorare notissima tua, & in aternū nō peccabis. Qui castrū corporis sui luteum intelligit, nō præsumat facere guerram cū omnipotente. ¶ Quarta est, quod serpens calcaneo mulieris insidiat. Gen. 3. Sic sancti, nisi qui consequitur opera carnis insidiantur, ex eo ostendentes desideria carnis fatua esse. Job. 3. Quasi vna ex stultis mulieribus locuta es. Aug. Deliciae carnis hic non faciant, & in futuro damnant. Vbicunq; caro quærit defectiōnem, inuenit defectiōnem. Greg. Qui præsenti suauitate capitur, quasi per amœnā prara ad interitū ducitur. ¶ Quin-

ta est, quòd propter inimicitias quas habet cū homine, habet in deserto, vel laet sub spinis, vel herbis. Sic viri sancti agnoscunt inimicitias quas habet mundus cum eis, fugiūt eum. Ioan. 3. Nolite mirari si odit vos mundus.

De speciebus Prudentiæ, & triplici eius diuisione: de memoria & oblivione: de providentiā, de diuisione prudentiæ secundum Senec. de diuisione eius in providentiā, circumspectionem, cautionem, docilitatem. De xij. quæ iuvant ad hoc quòd aliquis bene doceat: & de tribus quæ doctōr debeat attendere in sua doctrina, & de septem quæ valent ad hoc ut quis bene addiscat.

CAP. V.

Sequitur de speciebus Prudentiæ. Notandū ergo quòd prudentia prout comprehendit omnem salubrem cognitionem suæ virtutem cognitiuam. Primo modo videtur posse distinguī in virtutem cognitiuam diuinorum & humanorum. Virtus verò cognitiua diuinorum triplex videtur esse. Prima acceptio scilicet authoritaci, scilicet fides. Secunda rationi, scilicet donū intellectus. Tertia est animū diuinā suauitatē gustando experiri scilicet donum sapientiæ. De duabus primis dicit Aug. in illa de Veritate credēdi Quod credimus, debem⁹ authoritari, quia intelligimus, rationi. De tertia dicitur in Psal. Gustate & videte &c. Prima cognitio de Deo, statui incipientium sufficit. Secunda cōpetit statui proficientium. Tertia statui perfectōrū. Bene ad fratres de monte Dei: Sunt animales, qui nec ratione peraguntur, nec affectu trahūtur: & tamē authoritate promoti doctrina commoniti, vel exēplo prouocati approbant bonū inueniūt, & quasi cæci, sed ad manum tracti sequuntur. Sunt rationales qui per rationis iudiciū & naturalis scientiæ discretiōnem habēt cognitionem boni & appetitum: sed nondū habent affectum. Sunt perfecti qui spiritu aguntur, qui à Spiritu sancto plenius illuminantur: & quia sapit eis bonum cuius trahuntur affectu, sapientes vocātur. Virtus verò cognitiua humanorum vel est cognitiua rerū quæ propter hominē à Deo factæ sunt, quæ specialiter attendit bonum & malū in eis, quæ videntur esse donum scientiæ: vel attenditur circa ea quæ ab homine propter Deum agenda sint. Quæ duplex est: scilicet prudentia in proprio nomine strictè: & hæc attenditur circa agenda cōmunitatis. Et donum consilij, quod attenditur circa ardua quæ propter cōmunitatem suā non sunt in præcepto, circa quæ maxime præcepto tardo cauenda est. Videtur etiam prudentia posse distinguī, sicut Seneca scientiā moralem diuidit. Cuius pars vna rebus pro-